

Sara Täuber

A sikeres pályázat művészete

A próbajátékokhoz szükséges pályázati útmutatásokat remélhetőleg nem csupán azok fogják tudni hasznosítani, akik német zenekarokba kívánnak pályázatot benyújtani, hanem azok is, akik Magyarországon, vagy más európai országokban szeretnének elnyerni egy zenekari állást. (A Szerk.)

Minden évben mintegy 1500 növendék fejezi be tanulmányait a német zeneművészeti főiskolákon. Zsebükben a diploma, motiváltak, idealisták – és alig vannak felkészítve arra, ami következni fog. A konkurencia óriási. Túl nagy ahhoz, hogy ők a szerencsájükben bízhatnának. Egy üres állásra, a zenekar nagyságától és hírnevétől függően, 300 körüli a jelentkezők száma. Itt minden tekintetben rendkívülinek kell lenni.

Csak igen kevés zenész növendék tanulja meg főiskolai éve alatt, hogy hogyan kell sikeresen bemutatkozni egy állás megpályázásánál. Ennek oka a főiskolai professzorok hiányos felkészítésében, de a diákok közönyösségében is rejlik. Gyakran olyan hallgatókat képeznek ki, akik sem azt nem tudják, hogy miként fest egy pályázat, sem azt, hogy a próbajáték stressz szituációjában hogyan kelhetnek pozitív benyomást. Más szakmák pályázati mintái csak alig használhatók, információs anyagot nehéz találni. Az itt közölt cikk számára ezért 15 hivatásos német zenekar 110 tagja adta meg – kérdőív segítségével – a pályázattal és próbajátékkal kapcsolatos nézeteit.

A pályázat

„Kérem küldje be részletes pályázatát a szokásos mellékletekkel...” Így szól a pályázati kiírások általánosan használt megfogalmazása. Ámde nincs meghatározva, hogy a pályázó ezalatt pontosan mit értsen. Rossz németiséggel megírt ötletszerű önéletrajz, pályázati fotóként privát pillanatfelvételt és felesleges mellékletek a következők. A pályázat jelenti az első akadályt. Sajnos nem minden pályázó van ezzel tisztában. A válogatást nem erre a célra extrán összeállított grémium, hanem az illetékes

szólam végzi. Magas szolgálatszám mellett a döntés gyakran az idő szorítása alatt történik. Minél világosabb és áttekinthetőbb egy pályázat, minél kevesebb felesleges információt tartalmaz és minél pontosabban és gyorsabban szembe ötlők a döntéshez fontos adatok, annál nagyobb az esély a meghíváshoz a próbajátékra. Ez a szerencse csak mintegy 15 pályázónak jut osztályrészül.

A kísérő levél

A pályázat első része a kísérő levél. Mivel a legtöbb zenekar több mint egy helyre ír ki pályázatot, szükséges a következő kérdéseket rögtön az elején megválaszolni: melyik állásra vonatkozik a pályázat? Hogy jutott a pályázati kiíráshoz? A pontos címet, telefonszámot és az esetleges e-mail címet meg kell adni. Ezen kívül közölhető az aktuális tevékenység.

A kísérő levélben még nem kell felsorolni a tanulmányokat. A túl sok információ itt zavaró. Nem szükséges a jelentkezőnek arra hivatkozni, hogy jónak tartja magát csoportmunkában és kommunikációban. Az öndicséret gyanús. „Megpályázom az önök által meghirdetett.....állást. Nagyon örülnék meghívásuknak a próbajátékra”, kézírással aláírva, ez elegendő.

Az önéletrajz

A pályázat magja az önéletrajz, amit hibátlan németiséggel kell megírni. Külföldi pályázóknak ajánlatos a nyelvi és nyelvtani ellenőrzés. Az önéletrajz ne legyen egy oldalnál hosszabb. („Kinek van ideje ezt mind elolvasni?” írta egy muzsikus.) Formája lehet táblázatos vagy kronologikus, de semmi esetre sem forma nélküli szöveg.

Az önéletrajz tartalmazza a születési adatokon és a tanulmányokon kívül a művészi fejlődési folyamatot is. Ide tartozik a hangszeres tanulmányok kezdete, ismert ifjúsági zenekarok tagsága, a tanulmányok alatt látogatott intézmények, főtanszaki tanárok, ill. professzorok felsorolása és az elért végzettség. A mesterkurzusokon, fontosabb

versenyeken való részvételt és a jelentős szólólista fellépéseket is fel kell tüntetni.

A legfontosabb ismérv a szakmai tapasztalat, pl. abszolált gyakorlat, valamint kíségetés és szerződöttes professzionális zenekaroknál. Minél több a – lehetőség szerint már a tanulmányi idők alatt hivatásos együtteseknél szerzett – tapasztalat, annál nagyobb a valószínűsége az óhajtott meghívás elnyerésének. Ajánlatos a legfontosabb információkat optikai kiemeléssel (aláhúzással, vagy átfestéssel). Az önéletrajz ezáltal jobban strukturált és gyorsabban áttekinthető.

A fénykép

A fénykép adja a zenekari muzsikuskok számára a nem alábecsülhető első benyomást. Ezért fontos a kép professzionális kivitelezése. A szimpatikus és pozitív kisugárzás ehhez éppen annyira hozzá tartozik, mint az ápolott öltözet és megfelelő külső. Semmi esetre sem szabad saját készítésű pillanatfelvételt vagy fotóautomata által készített képet használni, egy extrán erre a célra készült művész fotó (hangszerrel) viszont extrém benyomást kelthet. Lobogó haj, pillantás a kulcslyukon keresztül vagy egy koncert alkalmával készült kép inkább taszít. A középutat kell választani: alkalmas erre egy stúdióban felvett pályázati fotó útlevélkép méretben, amely a pályázó személyiségét közhelyek nélkül tükrözi vissza. A képet külön kell mellékelni, legjobb azt az önéletrajzhoz csatolni. Normál papírra készült komputernyomat semmiképpen nem alkalmas.

A mellékletek

A koncert-kritikák éppen olyan feleslegesek, mint a koncertprogramok. „Életrajzomat a mellékelt koncertprogramok tükrözik” nem felel meg semmilyen szakmai igénynek (egy fuvola állásra történt pályázatnál fordult elő). Elkerülendők az ajánlások is. Magától értetődik, hogy a pályázót a professzora támogatja. Az ajánlóleveleket különben sem olvassák el. Másképp ítélen-

dők meg a tanulmányi eredmények és az abszolváltnak gyakorlatok, mivel ezek a pályázók minőségére utalnak, aminek egy állás elnyerésénél jelentősége lehet. Külföldi jelentkezőknek az idegen nyelvű okmányokat németre kell fordíttatniuk, mivel ezek másképpen nem elbírálhatók.

A próbajáték – a döntő pillanatok

A próbajáték minden tekintetben, pszichikailag és fizikailag is különleges szituáció. Aki ezen részt vesz, a legrövidebb időn belül kell bizonyítania. Előfordul, hogy csupán 5 perc áll a kandidátus rendelkezésére. Ezen adott időpontban kell csúcsteljesítményt nyújtania.

Az első benyomás

Közvetlenül a próbajáték helyszínére történt belépés előtt fenyegető a túl nagy idegesség. Mégis fontos az első pillanattól a perfekt bemutatkozás. Az első benyomás minden döntésnél szerepet játszik. Nem mulasztotta el egyik megintertjűvölt zenekari muzsikust sem, hogy a kandidátus külső megjelenésére utaljon.

Általánosan érvényes, hogy a barátságos köszönés és egy rövid körbetekintés (nem függöny mögötti játszás esetében természetesen) pozitívan hat. Ugyanaz vonatkozik az ápoltság megjelenésére, amely azt hivatott sugallani, hogy a próbajátékot a kandidátus komolyan veszi, és az eseménynek megadja a megfelelő tiszteletet. Az öltözet stílusa a pályázók személyiségének része, ennél fogva nincs előírás ahhoz, hogy mit kell hordania. „Az öltözetnek tisztának és megfelelőnek kell lennie” így írt egy muzsikust. Estélyi ruha és öltöny (mindkettő túlzás), a hasat szabadon hagyó top és szakadt farmer között minden megengedett. Feltűnő részleteket, mint pl. látható testékszer, stb. mellőzni kell, lehetőség szerint csekély legyen az emocionálisan támadható felület. Koncentrált, nyugodt belépés a terembe, pozitív, öntudatos és szuverén kisugárzást kölcsönöz. A szimpatikus első benyomás megnöveli az esélyt arra, hogy a zenekari tagok a kandidátust jövőbeni kollégájukként el tudják képzelni.

A zenei produkció

A próbajáték fő eseménye a zenei bemutatkozás marad. Minden megkérdezett zenekari tag a kandidátus elbírálásának prioritását a zenei összetevőkben, az intonációban, hangzásban, technikában, frazírozásban,

artikulációban, hangban, ritmikában és dinamikában határozta meg. Magától értetődő, hogy minden pályázónak tökéletesen kell birtokolnia a kötelező és szabadon választott műveket. Amellett számítani kell arra, hogy a darabot nem kell feltétlenül végig játszania. Pont a kötelező darab első tételét kell tökéletesen tudnia. Fontos a jól felismerhető stílus-különbség a kötelező és a választott mű között. A vibrató, hangszín és frazírozás flexibilitását pozitívan értékelik. Bebizonyosodott, hogy az első fordulónál a jelentkezők nagy masszájából a zeneileg kiemelkedő személyiségeket választják ki. Az előírt zenekari állásokat a próbajátékokra készülve gyakran alábecsülik. Végül azonban, ez az, ami az állás odaítélésénél döntő szerepet játszhat. Ajánlatos azokkal a művekkel megismerkedni, amelyekből a zenekari részletek származnak, hogy a tempó, dinamika, ritmus és zenei környezet tudatos legyen. Annak a jelentkezőnek, aki egy hosszú próbajáték-periódus során a zenekari tagokat a zenekari állások perfect tudásával elkápráztatja, a legjobb kilátása van a sikerre. Hosszas hangolások, vagy bejátszások az egyes darabok előtt kerülendők, mivel ezek a valóságos zenei teljesítménytől a figyelmet elterelik.

Zenén kívüli szempontok

A zenén kívüli szempontok is fontosak. Ehhez tartozik a hangszerhez való viszony (szabadon játszik a kandidátus, vagy görcsösen?), a saját hibákra történő reakció (átsiklik-e ezen az illető, vagy az a további játékát erősen befolyásolja?), instrumentális biztonság, testtartás, idegességének kezelése és a zenekari muzsikustól részéről érkező tanácsok fogadása és megvalósítása. A zongoristával való kommunikációt különösen értékeli, itt világossá válik az összjáték iránti képesség. A kandidátusnak játék közben

minden esetben a zenekar felé kell fordulnia, nem szabad a kottapult mögé elbújni – ez csekély önbizalomra vall.

Kezdetből fogva fontos, hogy a figyelem ne csak a darabok előkészítésére, hanem a fellépésre és megjelenésre is irányuljon. Felvett póz vagy túlzott mozgás különös hatást kelthet. „A túl sok show és mozgás megtevesztő” – így fogalmaz egy zenekari tag. Célszerű egy elfogulatlan személytől objektív véleményt kérni vagy videó felvételt készíteni, hogy a túlzott testmozgást és mimikai furcsaságokat le lehessen küzdeni.

Még a legjobb előkészület sem vezet feltétlenül az állás elnyeréséhez. El kell találni a zenekar szubjektív ízlését, amely nem mindig egyezik az egyénével. Egyre többször üresen maradnak állások, eredménytelen a próbajáték, új terminusokat írnak ki, mivel a bírálók igényeinek egyetlen jelentkező sem felelt meg. Negyven kísérlet egy állás megszerzéséhez nem ritkaság. A kitartás tehát igen fontos.

(Das Orchester 2009/1)

A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT hirdet

BRÁCSA TUTTI fél állásra

Időpontja: 2009. december 1. (kedd), 15:30
Helye: a zenekar próbaterme
(1088 Budapest, Múzeum u. 11).

A próbajáték anyaga:
1 szabadon választott tétel J.S.Bach hegedre írott Szólószonátáiból vagy Partitáiból
Az alábbi versenyművek valamelyikének 1. tételre kadenciával:

K. Stamitz: D-dúr brácsaverseny op. 1.
F.A. Hoffmeister: D-dúr brácsaverseny
Bartók Béla: Brácsaverseny op.post.

Megjegyzés:
A fent megnevezett koncertektől eltérő, más versenymű választása előzetes egyeztetés esetén lehetséges.
Zenekari anyag

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (1088 Budapest, Múzeum u. 11.) vagy e-mailben (office@mavzenekar.hu) kérjük eljuttatni 2009. november 24-ig.

A zenekar minden jelentkezőt a beérkezéstől számított öt napon belül értesít, hogy meghívja-e a próbajátékra. A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvehető a jelentkezés elfogadása után 2009. október 21-től.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információ a zenekar titkárságán.

Budapest, 2009. október 15.

Lendvai György
ügyvezető igazgató